

Departementspromemorian (Ds 2020:12) ”Registrering av kontantkort m m”

(Ju2020/02095/Å)

TU – Medier i Sverige (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerad departementspromemoria och får anföra följande.

Sammanfattning

- TU kan dela bedömningen av behovet av en kontantkortsregistrering och att promemorians förslag i viss mån skulle kunna förbättra möjligheterna till brottsbekämpning.
- Mot detta ska dock ställas de negativa konsekvenser förslaget får för massmediernas arbete och en meddelares möjlighet att begagna sig av meddelarfriheten.
- Vid en proportionalitetsavvägning finner TU att nackdelarna överväger och avstyrker därför förslaget.

Bakgrund och problematik

I promemorian föreslås att det i lagen om elektronisk kommunikation (6 kap 23 a-b §§) ska införas en skyldighet att registrera uppgifter om abonnemang för kontantkort. Enligt utredningen finns det hos de brottsbekämpande myndigheterna ett påtagligt behov av uppgifter om vem som innehar kontantkort.

Utredningen konstaterar samtidigt att det i och för sig kommer att finnas vägar för att kringgå en registreringskyldighet som omfattar kontantkort, men att det i vart fall skulle innebära ett försvårande för kriminella och en effektivisering av de brottsbekämpande myndigheternas arbete.

En registreringskyldighet kommer dock, vilket utredningen också noterar, att få konsekvenser för bland annat enskilda som av helt legitima skäl vill kommunicera via oregistrerade kontantkort.

TU konstaterar att detta gäller i synnerhet för meddelare till massmedierna och deras möjligheter att kommunicera med journalister, liksom för en journalists möjlighet – och straffsanktionerade skyldighet - att säkerställa meddelarens rätt till anonymitet och källskydd.

I praktiken används inte sällan kontantkort i kommunikationen mellan källor och massmedier och journalister. Skälet till detta är just källans behov av anonymitet och att det är svårt att spåra identiteten. Behovet av säkra kommunikationer kan, inte minst i den grävande journalistiken, vara avgörande för att en källa ska kunna känna den trygghet som krävs.

En lagreglering som kräver registrering av kontantkort skulle därför i praktiken omöjliggöra såväl källskyddet som kommunikationsvägen som sådan.

Överväganden, avvägningar och slutsatser

TU kan i och för sig dela bedömningen av behovet av en kontantkortsregistrering och att promemorians förslag i viss mån skulle kunna förbättra möjligheterna till brottsbekämpning. Som framgår av utredningen framstår dock den tilltänka regleringen som måttligt effektiv och torde kunna kringgåas av den som vill.

I fråga om meddelarfriheten synes utredningen mena (s 81 ff) att anonymiteten inte behöver åsidosättas dels i och med att operatörerna har en tystnadsplikt som inte får röjas annat än ”om det är tillåtet enligt lag”, dels med hänvisning till efterforskningsförbudet för det allmänna. Detta innebär dock inget heltäckande skydd och det säger sig självt att en källa som överväger att kommunicera med en journalist via kontantkort inte kommer att göra det om en förutsättning är att denne först lämnar ifrån sig sina identitetsuppgifter.

I utredningen övervägs även (s 106 ff) om det går att göra undantag för de som har legitima skäl för att inte vilja registrera uppgifter om sitt telefoninnehav, till exempel journalister eller deras källor. TU kan här dela bedömningen att den omständigheten att någon inte behöver registrera sig, vilket i sig torde förutsätta någon form av identifiering, snarare riskerar att peka ut den personen. TU anser däremot inte att utredningen kunnat visa att frågan om anonymitet, som den uttrycker det, kan lösas ”på annat sätt”.

Det gäller till exempel användning av andra kanaler, till exempel genom krypterade tjänster för att lämna meddelanden eller etablera kontakt. Det är utmärkta tjänster, men bygger oftast på envägskommunikation, som förutsätter en förnyad kontakt på annan väg och de är i andra fall mycket tekniskt komplicerade.

TU finner det också något märkligt att utredningen synes förorda, som ett alternativ (s 82), att "Vidare kan ett abonnemang registrerad på någon annan användas för vissa kontakter" – samtidigt som utredningen föreslår i 23 b) § just att om en förbetald tjänst har överlåtit till någon annan "ska tillhandahållandet avbrytas".

Det kan förvisso vara ett sätt att kringgå den tilltänkta lagstiftningen – och visar också på dess svagheter – men kan knappast vara ett sätt att lösa problemet med anonymiteten.

Vid en proportionalitetsavvägning mellan nyttan av en kontantkortsregistrering och de negativa effekterna för massmediernas arbete och en meddelares möjlighet att begagna sig av meddelarfrihet finner TU därför sammanfattningsvis att nackdelarna överväger.

Mot den bakgrunden avstyrker TU departementspromemorians förslag.

Stockholm 2020-10-06

TU – Medier i Sverige

Ewa Thorslund
VD

Per Hultengård
Jurist